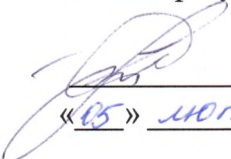

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет

«Затверджено»

Голова науково-методичної
комісії факультету

 доц. Єрко І. В.
«15» лютого 2025 р.

СИЛАБУС
АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
за освітньо-професійною програмою
Середня освіта. Географія. Економіка

Силабус атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Географія), освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка НРК 5 (денна форма здобуття освіти) (н.п.2023 р).

Розробники: Ткачук Н. М., канд. педагогічних. наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії;

Поручинський В. І., канд. географ. наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії;

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Ткачук Н. М.

Силабус атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня затверджений на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

Протокол № 6 від 30 грудня 2024 р.

Завідувач кафедри:

доц. Погребський Т. Г.

Силабус атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

Протокол № 4 від 04 грудня 2024 р.

Завідувач кафедри:

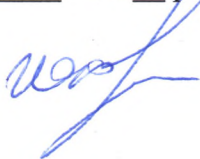

проф. Фесюк В.О.

Силабус атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня затверджений Вченою радою географічного факультету

Протокол № 6 від 10 січня 2025 р.

Голова:

проф. Барський Ю.М.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ

Метою державної атестації є визначення рівня теоретичної та практичної підготовки випускників меті та вимогам освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, перевірка вмінь та навичок здобувачів вищої освіти самостійно, науково обґрунтовано і творчо приймати професійні рішення з врахуванням їх соціальних і економічних наслідків, здатних до організації ефективного компетентнісно-орієнтованого навчання географічних та економічних наук у закладах загальної середньої освіти та відповідно до вимог Нової української школи.

Освітньо-професійна програма «Середня освіта. Географія. Економіка» формою державної атестації для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія) (на основі молодшого спеціаліста, молодшого бакалавра) визначено **Атестаційний іспит.**

Атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія) освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка» (на основі молодшого спеціаліста, молодшого бакалавра), здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» (Стаття 6), Наказу МОЗ України від 19 лютого 2019 року № 419 «Про затвердження Порядку, умов та строків розроблення і проведення єдиного державного атестаційного іспиту та критеріїв оцінювання результатів», з урахуванням «Положення про державну екзаменаційну комісію щодо атестації осіб, які здобувають перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні освіти», «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки», «Положення про навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки для здобуття першого (бакалаврського) ступеня на основі раніше здобутих освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст», освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр», Положення про екзаменаційну комісію щодо атестації осіб, які здобувають перший (бакалаврський) та другий (магістерський) рівні освіти.

Державну атестацію здобувачів здійснює Державна екзаменаційна комісія (далі – ДЕК) після завершення ними навчання на першому (бакалаврському) рівні. Заклад вищої освіти на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію та видачу диплома; вносить пропозиції щодо підвищення якості підготовки фахівців з відповідної освітньо-професійної програми. Рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації скасовується закладом вищої освіти у разі виявлення фактів порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Силабус, форму проведення екзамену (усно, письмово, комп'ютерне тестування) розробляє та визначає кафедра економічної та соціальної географії ВНУ імені Лесі Українки та затверджує Вчена рада географічного факультету. Силабус державного екзамену оприлюднюється на веб-сторінці географічного факультету.

Проведення державного екзамену здійснюється державною (українською) мовою.

Біleti до державного екзамену затверджуються вченою радою географічного факультету. Для перевірки та обґрунтованої оцінки рівня підготовки здобувачів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності зі спеціальності 014 Середня освіта (Географія) в білетах державного екзамену виділено теоретичну та педагогіко-методичну частину.

Кожен екзаменаційний білет містить три питання:

- 1 питання: перевіряє теоретичні знання здобувачів вищої освіти з освітніх компонентів фізичної географії;
- 2 питання: перевіряє теоретичні знання з економіко-географічних курсів, знання основних явищ та понять сучасних географічних та економічних наук.

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач освіти за кожне з цих питань – по 30 балів;

– 3 питання: включені запитання будуть розкривати специфіку педагогічної складової обраної спеціальності, міститимуть аналіз існуючих новітніх педагогічних технологій та їх практичне використання у професійній діяльності.

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач освіти за це питання – 40 балів.

На державному екзамені здобувач вищої освіти повинен продемонструвати теоретичні знання з базових географічних наук; орієнтуватись у фактичному матеріалі, знати джерела його поповнення; вміння аргументувати свої відповіді; осмислено викладати концептуальні засади географічної та економічної освіти в Україні; ідеї закладені в змісті та структурі діючих модельних/навчальних програм з географії та економічних дисциплін для закладів загальної середньої освіти, а також застосувати знання та уміння у контексті виконання практично-методичних завдань зі спеціальності 014 Середня освіта (Географія), ефективно використовуючи дидактичний матеріал до уроку, впроваджуючи елементи інноваційних педагогічних технологій.

Під час відповіді здобувача освіти звертається увага на його мовлення, зокрема на правильність, чіткість, виразність, відповідність сучасним мовним нормам.

Оцінювання відповіді здобувача освіти здійснюється згідно з розробленими критеріями.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ

Згідно з вимогами ОПП «Середня освіта. Географія. Економіка» першого (бакалаврського) рівня (на основі молодшого спеціаліста, молодшого бакалавра) та Національної рамки кваліфікацій під час державної атестації – проведення Атестаційного іспиту, здобувачі вищої освіти повинні відобразити здобуті компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, вести здоровий спосіб життя, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з

учасниками освітнього процесу, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

Спеціальні (предметні) компетентності (ПК):

ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.

ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.

ПК 7. Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» в школі.

ПК8. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПК. 9. Здатність відтворювати основні теорії та закони економіки, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів системних економічних знань, компетентності підприємливості та фінансової грамотності.

Програмні результати навчання (РН, ПРН):

РН1. Відтворює основні концепції та принципи педагогіки і психології; враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН2. Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

РН3. Називає і аналізує методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікує форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН5. Вибирає відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізує динаміку особистісного розвитку учнів, визначає ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. Називає і пояснює принципи проєктування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН7. Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН9. Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН10. Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН11. Виявляє навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснює необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. Аналізує власну педагогічну діяльність та її результати, здійснює об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. Демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН 1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки.

ПРН 2. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

ПРН 3. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

ПРН 4. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

ПРН 5. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

ПРН 6. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки.

ПРН 7. Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).

ПРН 8. Розуміє глобальні суспільно-географічні процеси, вміє складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.

ПРН 9. Характеризує і оцінює природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону.

ПРН 10. Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання географії, економіки, підприємництва та фінансової грамотності для виконання освітньої програми закладів загальної середньої освіти.

ПРН 11. Добирає міжпредметні зв'язки шкільних курсів географії з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»; курсів з економіки, «Підприємництва та фінансової грамотності» на рівні базової середньої освіти.

ПРН 12. Дотримується сам під час польових навчальних практик та формує відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.

3. АТЕСТАЦІЙНИЙ ІСПИТ

Критерії оцінювання знань

Підсумкова оцінка		
За шкалою ECTS	К-сть балів	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів
A «відмінно»	90 – 100	Відповіді повні, логічні, послідовно розкривають зміст питання, свідчать про всебічні, систематизовані, глибокі знання. Здобувач вільно володіє теоретичними основами географічних дисциплін і педагогічною термінологією, правильно застосовує отримані знання для аналізу

		педагогічних явищ та процесів, творчо вирішує поставлені завдання, у повній мірі використовує міжпредметні зв'язки для узагальнення інформації, демонструє ґрунтовні знання першоджерел й законодавчо-нормативних документів, уміє самостійно розкривати їх зміст, робити узагальнення і висновки, а також грамотно володіє нормативною, сучасною професійною мовою, вміє планувати освітню діяльність.
В «дуже добре»	82 – 89	Здобувач використовує понятійний апарат з географічних й економічних дисциплін та методик їх навчання, а набуті уміння і навички дозволяють викласти матеріал логічно, послідовно, висловити власну думку, формулювати висновки. Відповідь правильно розкриває основний зміст матеріалу, знання основних педагогічних закономірностей, комплексно вирішувати поставлені завдання, але у відповіді допускає 1-2 незначні неточності при використанні географічної, економічної та педагогічної термінології чи тлумаченні географічних й економічних понять та закономірностей, явищ і процесів.
С «добре»	75 – 81	Здобувач володіє понятійним апаратом з географічних та економічних дисциплін та методик їх навчання, але припускає у відповіді неточності при розкритті їх змісту, знає основні педагогічні технології й знає як їх використовувати під час розв'язання практичних завдань, припускає незначні помилки у відповідях.
Д «задовільно»	74 – 66	Відповіді відображають достатньо добрі знання понятійного апарату, а уміння і навички дозволяють викласти матеріал досить логічно, послідовно, правильно розкрити основний зміст матеріалу. Здобувач добре знає основні педагогічні технології, комплексно вирішує поставлені завдання, у відповіді допускає 1 значну неточність(серйозну помилку) під час використання наукової та педагогічної термінології чи тлумаченні педагогічних й географічних процесів і явищ, відчуваються труднощі у використанні теоретичних положень при розв'язання практичних завдань, не вміє самостійно зробити узагальнений висновок.
Е «достатньо»	60 – 65	Здобувач виявив знання понятійного апарату в мінімальному обсязі, відповідь не відображає системні знання й використання міжпредметних зв'язків, не вміє самостійно сформулювати узагальнений висновок, припускає помилки у відповідях при співбесіді.
FX «незадовільно»	1 – 59	Відповіді здобувача нелогічні, не містять обґрунтованих теоретичних положень, мають переважно репродуктивний характер, допускаються суттєві помилки, мають фрагментарний характер, не розкривають основні поняття.

У випадку одержання незадовільного результату повторне складання екзамену дозволяється протягом трьох років після закінчення вищого закладу освіти, але не раніше, як під час наступної державної атестації.

Будь-яка допомога здобувачу освіти під час іспиту з чийого б то не було боку категорично забороняється, оскільки вважається проявом академічної недоброчесності.

За неявку здобувача на державний екзамен за будь-яких причин виставляється відмітка «не з'явився» («не з'явилась»).

Апеляційна заява здобувача освіти про його незгоду із виставленою йому екзаменаційною комісією оцінкою за державний екзамен може бути подана тільки в день іспиту у письмовій формі на ім'я голови екзаменаційної комісії.

Здобувач освіти, який отримав незадовільну оцінку на державному екзамені, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН, ПИТАННЯ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Загальне землезнавство

Завдання землезнавства на сучасному етапі розвитку суспільства. Коротка історія розвитку загального землезнавства. Землезнавство на сучасному етапі. Механічна взаємодія в планетарних фізико-географічних процесах. Ізостазія в геосферах. Гравітаційна взаємодія Землі з Місяцем і Сонцем. Основні риси будови Всесвіту. Короткі відомості про планети та інші тіла Сонячної системи. Форма і розміри Землі. Докази, наслідки, характеристики добового обертання Землі. Час. Річний рух Землі та його наслідки.

Шарувата будова Землі. Поняття про земну кору, мантію і ядро Землі, їх фізичний стан, речовинний і хімічний склад. Форми земної поверхні. Рельєф океанічного дна. Атмосфера, її сучасний склад і походження. Будова атмосфери. Поняття про гідросферу. Розподіл окремих складових частин гідросфери. Географічна оболонка як система взаємодіючих компонентів - літосфери, гідросфери, атмосфери і біосфери, нерівнозначність компонентів географічної оболонки Землі.

Людство як компонент географічної оболонки. Історія природокористування. Виникнення та еволюція біосфери. Основні компоненти біосфери. Вчення В.І.Вернадського про біосферу. Роль живих організмів в еволюції географічної оболонки. Поняття про ноосферу. Поняття про географічне середовище та його роль у розвитку суспільства. Взаємозв'язок народонаселення з природними ресурсами.

1. Основні риси будови Всесвіту. Еволюція та ієрархія Всесвіту
2. Осьовий рух Землі: докази, наслідки, характеристика. Час.
3. Орбітальний рух Землі та його наслідки. Причини змін пір року на Землі.
4. Сонячна система та її характеристика.
5. Географічна оболонка та її межі. Закономірності географічної оболонки.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. Землезнавство. К.: Либідь, 2000. 464 с.
2. Загальне землезнавство. Книга 1 : навчальний посібник / авт.-уклад. О. Д. Лаврик. Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. 112 с
3. Загальне землезнавство. Книга 2 : навчальний посібник / уклад. О. Д. Лаврик, О. І. Ситник, В. В. Цимбалюк. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 214 с.
4. Мельнічук М. М., Білецький Ю. В., Стельмах В. Ю. Загальне землезнавство: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів географічного факультету за спеціальностями 106 «Географія» ОП «Географія», 103 «Науки про Землю» ОП «Гідрологія» та 014 «Середня освіта» ОП «Географія. Економіка». Луцьк, 2021. 203 с.
5. Мольчак Я.Щ., Ільїн Л.В., Фесюк В.О., Мисковець І.Я. Загальне землезнавство. Підручник. Луцьк, ІВВ ЛНТУ, 2017. 385 с.
6. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство. К. : Знання-Пресс, 2003. 247 с.

Геологія з основами геофізики та геохімії геосфер

Загальне уявлення про будову і склад Землі. Поняття про мінерали і гірські породи. Земна кора. Геологічне картування. Геологічні процеси. Ендогенні і екзогенні процеси. Денудація. Вік Землі і поняття про геологічний час. Основні етапи розвитку геологічних знань. Розвиток геології в Україні. Властивості кристалів. Морфологія мінералів та їх властивості. Поняття про магматизм. Географічне поширення діючих вулканів. Кора вивітрювання. Поняття про еолові процеси. Дефляція. Корозія. Еолова акумуляція. Лес. Геологічна діяльність атмосферних вод. Площинний схиловий змив. Утворення делювію. Розвиток ярів. Пролувій. Загальні відомості про геологічну роботу рік. Річкові відклади. Руйнівна, переносна і акумулятивна робота озер. Ерозійна діяльність підземних вод. Карстові печери. Суфозія. Руйнівна, транспортна і акумулятивна робота льодовиків. Льодовикові відклади. Моренні відклади. Водно-льодовикові відклади. Рельєф дна океанів. Руйнівна робота моря. Літогенез і його стадії.

Особливості речовинного складу основних порід. Класифікація осадових порід. Особливості структур метаморфічних порід.

Геотектонічні рухи і їх типи. Поняття про землетруси та їх географічне поширення. Континенти і океанічні западини, як найбільш крупні елементи земної кори. Літосферні плити. Стадії розвитку платформ. Геосинклінальні пояси, області і системи. Рифти і рифтові системи. Глибинні розломи.

Проблема геологічного часу. Періодизація історії Землі. Предмет і завдання палеонтології. Фаціальний аналіз, його завдання і значення. Основні генетичні типи родовищ корисних копалин.

Предмет і значення геохімії в науці і суспільстві. Основні етапи розвитку геохімії як науки. Методи дослідження в геохімії. Зв'язок геохімії з геологічними, географічними і хімічними дисциплінами. Будова атомного ядра. Будова електронних оболонок. Типи хімічного зв'язку. Поширеність ізотопів в природі. Хімічний склад земної кори. Базові поняття екологічної геохімії: форми знаходження та міграція хімічних елементів, граничні форми забруднення.

Принципи класифікації хімічних елементів. Класифікація В. М. Гольдшміда. Класифікація В. І. Вернадського. Класифікація А. Н. Заварицького. Форми знаходження хімічних елементів. Міграція хімічних елементів в ендогенних процесах та екзогенних процесах. Геохімічні процеси в оболонках Землі.

Геохімія гідросфери. Морські води. Поверхневі води. Підземні води. Атмосферні і термальні води. Класифікація природних газів. Природні гази в ґрунтах та осадових породах. Природні гази в магматичних породах та вулканічних процесах. Роль живої речовини в міграції хімічних елементів. Вплив біосфери на міграцію хімічних елементів. Особливості біологічної міграції хімічних елементів. Джерела енергії міграції хімічних елементів в біосфері. Відносний ряд дальності міграції мінералів. Будова і склад земної кори, типи земної кори.

1. Форми, види, типи знаходження хімічних елементів, їх роль в геохімії.
2. Зв'язок геофізики атмосфери з метеорологією.
3. Будова і склад земної кори, типи земної кори.
4. Ендогенні процеси метаморфізм та магматизм.
5. Кайнозойський етап. Геохронологія і стратиграфія. Органічний світ.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Шнюков С. Є., Гожик А. П. Основи геохімії. Київ, 2011. 245 с. <http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/geochemistry.pdf>
2. Гожик А. П., Байсарович І. М., Зінченко О. В., Шнюков С. Є. Геохімія зони гіпергенезу. К.: електронне видання, 2018. 110 с. http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/Geochemistry_of_hypergenesis.pdf

3. Малишева Л. Л. Геохімія ландшафтів. К. : Либідь, 2000. 466 с.
4. Сивий М. Я. Геологія : Підручник. Тернопіль, ФОП Осадца Ю.В., 2019. 337 с.
5. Вовк О. П. Геологія з основами геофізики і геохімії геосфер. Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк : ПП Іванюк І.П., 2023. 109 с.
6. Вовк О. П. Лабораторні роботи з геології загальної та історичної (структурна та історична геологія). Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 51 с.

Картографія з основами топографії

Визначення, предмет та методи топографії. Поняття про методи визначення фігури та розмірів Землі. Основні елементи змісту топографічних карт. Математична основа топографічних карт. Геодезична основа топографічних карт. Масштаб топографічних карт. Картографічна проекція топографічних карт. Топографічні умовні знаки та їх класифікація. Визначення відстаней та площ за топографічними картами. Визначення абсолютних і відносних відміток точок та перевищень за топографічними картами. Побудова профілів за топографічними картами. Визначення, предмет та методи картографії. Історія розвитку картографічної науки. Географічна карта: визначення, властивості, значення та функції. Основні елементи географічної карти. Класифікація географічних карт і атласів. Картографічні проекції. Класифікація картографічних проекцій. Методи розпізнавання та дослідження картографічних проекцій: за виглядом картографічної сітки меридіанів та паралелей, аналітичний, графоаналітичний. Масштаб дрібномасштабних карт та його змінюваність. Поняття про головний і частковий масштаби. Головні напрямки на карті. Сучасні технології створення географічних карт і атласів. Особливості змісту географічної карти. Оглядові загальногеографічні карти. Особливості зображення природних (рельєфу, гідрографії, ґрунтового та рослинного покриву) та соціально-економічних елементів (населених пунктів, шляхів сполучення, засобів зв'язку та політико-адміністративного поділу) на загальногеографічних картах. Географічні атласи: визначення, класифікація і особливості. Тематичні карти. Класифікація тематичних карт. Елементи тематичної карти. Визначення, суть та основні чинники картографічної генералізації. Картографічна генералізація. Види та напрямки картографічної генералізації. Особливості прояву картографічної генералізації на загальногеографічних та тематичних картах. Способи картографічного зображення: точковий, лінійних знаків, знаків руху, ареалів, значків, картограм, картодіаграм, якісного фону, кількісного фону, ізоліній, локалізованих діаграм.

1. Фігура і розміри Землі та методи їх визначення.
2. Системи координат для визначення положення точок земної поверхні.
3. Картографічні умовні знаки топографічних карт та планів.
4. Засоби відображення та способи картографічного зображення.
5. Картографічний метод дослідження та пізнання дійсності.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Божок А. П., Молочко А. М., Остроух В. І. Картографія : підручник; за ред. А. П. Божок. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 271 с.
2. Божок А. П., Молочко А. М., Остроух В. І. Картознавство : підручник; за ред. А. П. Божок. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 332 с.
3. Волошин В. У., Король П. П. Геоінформаційне тематичне картографування засобами ГІС MapInfo Professional: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 280 с.
4. Король П. П., Волошин В. У. Лабораторний практикум з географічного тематичного картографування засобами ГІС MapInfo Professional: навчально-методичне видання. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 148 с.
5. Ляшенко Д. О. Картографія з основами топографії: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. К. : Наук. думка, 2008. 184.

Історична географія з основами етногеографії

Історична географія, як навчальна та наукова дисципліна. Часові особливості розвитку ретроспективної географії. Історична географія первісної доби. Поява людини сучасного типу. Історична географія Стародавніх цивілізацій. Історична географія Середніх віків. Ранній новий час. Історична географія епохи Великих географічних відкриттів. Відкриття Нового світу. Історична географія епохи Великих географічних відкриттів. Розширення ойкумени в Африці, Азії, Австралії та Океанії.

Історична географія Нового часу. Західна Європа. Історична географія Нового часу. Азія. Історична географія Нового часу. Америка, Африка, Австралія і Океанія. Господарство світу у міжвоєнний період. Історична географія Новітнього часу. Формування сучасної політичної карти світу.

Поняття про етнос та етнічні процеси. Культурно-господарська адаптація етносів до природних умов. Етногенез українського народу. Етнолінгвістичний склад населення світу.

1. Часові особливості розвитку історичної географії.
2. Історична географія епохи Великих географічних відкриттів.
3. Історична географія Нового часу: Західна Європа. Америка, Африка, Австралія і Океанія.
4. Етногенез українського народу.
5. Етнолінгвістичний склад населення світу.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Дністрянський М. С. Вступ до історичної географії України: Цикл лекцій. Львів, 2007. 44 с.
2. Кандиба Ю. І Історична географія з основами етногеографії: навчально-методичний комплекс. Харків, 2010. 73 с.
3. Корнус О. Г. Історична географія: навчальний посібник. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 156 с.
4. Круль В. П. Ретроспективна географія з основами етногеографії: навчальний посібник. Чернівці : Родовід, 2015. 296 с.

Фізична географія материків і океанів

Вступ до фізичної географії світу. Природа Атлантичного океану Особливості природи Північного Льодовитого океану. Індійський океан. Тихий океан.

Північні материки. Євразія. Географічне положення материка та поділ на частини світу. Тектонічна будова та геологічна історія материка Євразія. Рельєф Європи та сучасні геоморфологічні процеси. Клімат і поверхневі води. Природна зональність та фізико-географічні відмінності Європи. Палеогеографія та сучасний рельєф Азії. Клімати Азії та кліматичні ресурси. Поверхневі води Азії. Сучасні ландшафти та фізико-географічне районування Азії

Північна Америка. Тектоніка і рельєф материка. Типи кліматів та кліматичне районування. Поверхневі води та їх використання. Ландшафти Північної Америки та їх охорона.

Південні материки. Тропічні материки і Океанія. Геологічна історія і тектоніка материків південної півкулі. Рельєф материка Південна Америка. Кліматичні особливості материка Південна Америка. Поверхневі води материка Південна Америка. Природна зональність та багатство органічного світу Південної Америки. Фізико-географічні відмінності та сучасні ландшафти на материку Південна Америка.

Рельєф і корисні копалини Африки. Клімати Африки та агрокліматичні ресурси. Поверхневі води материка Африка. Ґрунтово-рослинний покрив та природна зональність на материку Африка.

Рельєф Австралії та сучасні геоморфологічні процеси. Клімат і поверхневі води Австралії. Диференціація ландшафтної оболонки на материку Австралія. Природа островів Океанії.

Антарктида. Відкриття материка та географічні особливості материка. Клімат та фізико-географічні відмінності природи материка Антарктида. Українські дослідження на материку Антарктида.

1. Течії Атлантичного океану в умовах прояву потепління.
2. Сучасні ландшафти Європи: генезис, різновиди та поширення.
3. Відмінності природи на материку Північна Америка.
4. Природна зональність та сучасні ландшафти Азії.
5. Особливості ландшафтів та фізико-географічні відмінності тропічних материків.
6. Природні умови на материку Антарктида.
7. Океанія: природні умови та екологічні проблеми сьогодення

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Атлас вчителя. Київ : Картографія, 2015.
2. Волошин І. І., Чирка В. Г. Географія Світового океану: Навч. посібник . Київ : Перун, 1996. 224 с.
3. Гудзевич А. В. Регіональна фізична географія (Європа та Азія): Навч. посібник. Вінниця: «Віндрук», 2005. 464 с.
4. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : нав.-методичний посібник. Львів, 2017. 184 с.
5. Міхелі С. В. Фізична географія Північної Америки: навч. посібник. Київ : Перун, 2019. 284 с.
6. Міхелі С. В. Фізична географія Євразії: навч. посібник. Київ : Перун, 2019. 286 с.
7. Олішевська Ю. А. «Географія материків і океанів»: навчально-методичний комплекс (електронне видання) К., 2024. 133 с. URL : https://geo.knu.ua/wpcontent/uploads/2024/06/geografiya-materykiv_ta_okeaniv_olishevska_2024.pdf
8. Половина І. П. Фізична географія Європи: Навч. пос. для студ. геогр. спеціальн. вищ. навч. закл. Київ : «АртЕк», 1998. 272 с.
9. Половина І. П., Затула В. І. Загальні географічні закономірності Землі : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. Драгоманова, 002.
10. Тарасюк Н. А. Фізична географія та екологія Світового океану. Практикум з курсу. Луцьк, 2004.
11. Тарасюк Н. А., Цвид-Ендрю Н. В. Фізична географія материків і океанів. Частина 1. Світовий океан: навчально-методичний комплекс. Луцьк, 2016. 186 с.
12. Шищенко П. Г., Удовиченко В. В., Олішевська Ю. А., Гавриленко О. П., Петрина Н. В. Фізична географія материків та океанів. У 2 т. : підруч. для студентів ВНЗ. Київ. : Видавництво: Київський університет, 2010 Т. 2. Європа. 464 с.

Фізична географія України

Загальні відомості про територію і кордони України, її фізико-географічне положення. Дослідження природних умов і природних ресурсів України. Геолого-тектонічна будова. Мінерально-сировинні ресурси. Геоморфологічна будова. Особливості змін клімату в Україні. Поверхневі та підземні води. Природа Чорного і Азовського морів. Ґрунтовий покрив. Рослинний і тваринний світ. Несприятливі природні процеси та зміни природи. Природоохоронні території.

Ландшафти і фізико-географічне районування. Природа Поліського і Західноукраїнського краю. Природа лісостепової і степової природних зон. Гірські ландшафтні структури: Українські Карпати і Кримські гори.

1. Географічне положення України.
2. Рельєф України
3. Ґрунти рівнинної частини України.
4. Рослинний покрив. Ліси.

5. Фізико-географічна характеристика зони мішаних хвойно-широколистяних лісів.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Байцар А. Фізична географія України. Навчально-методичний посібник. Львів: Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с.
2. Денисик Г. І., Страшевська Л. В., Корінний В. І. Геосайти Поділля. Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2014. 216 с. (Серія: «Природа і ландшафти Поділля»).
3. Заповідна справа в Україні: абсолютна заповідність чи європейська модель гармонії людини і природи? Збірник вибраних матеріалів / за ред. М.П. Стеценка, Ф.Д. Гамора. Львів: «Тиса», 2017. 238 с.
4. Кузьмішина І. Флора і рослинність України. Курс лекцій. Луцьк : Друк ПП Іванюк В. П., 2016. 152 с.
5. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : підручник. 3-тє вид. Київ : Т-во Знання, КОО, 2006. 479 с.
6. Нетробчук І.М. Фізична географія України : мет. рек. до сам. роб. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 32 с.
7. Нетробчук І. М. Фізична географія України : мет. рек. до практ. робіт. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 36 с.

Основи суспільної географії

Вступ до суспільної географії. Поняття загального об'єкту суспільної географії, предмет та конкретні об'єкти суспільної географії. Структура та зміст суспільної географії. Система методів суспільної географії. Особливості історичного розвитку суспільної географії. Формування і розвиток суспільної географії в Україні. Суспільно-географічні відношення і зв'язки. Суспільно-географічні процеси. Суспільно-географічне районування та географічні аспекти регіональної політики.

1. Як співвідносяться об'єктні й предметні області географії та її двох головних напрямків – фізичної та суспільної географії?
2. У чому полягає людиновимірність суспільної географії?
3. Поясніть предметну сутність суспільної географії.
4. Назвіть риси геопросторової (територіальної) організації. Чим відрізняються поняття «геопросторовий» та «територіальний». Чи можна вважати їх синонімами, у яких випадках?
5. Що можна вважати конкретними об'єктами суспільної географії?

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Жупанський Я. І. Словник термінів і понять з географії. Чернівці: Технодрук, 2006. 192 с.
2. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 496 с.
3. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса : Астропринт, 2009. 544 с.
4. Шевченко В.О. Центризм та центричність в географії. Київ: Ніка-Центр, 2006. 160 с.
5. Human Geography / Journal of Studies and Research in Human Geography. URL: <http://www.humangeographies.org.ro/>
6. Human Geography. URL: <http://geography.about.com/od/culturalgeography/a/humangeography.htm>

Географія населення з основами демографії

Об'єкт, предмет, теоретико-методологічні основи географії населення. Історія демографічної думки в Україні. Чисельність населення та методи його обліку. Відтворення

населення та його історичні типи. Статева і вікова структура населення. Трудові ресурси та їх використання. Расовий та етнічний склад населення. Розселення населення. Міське розселення. Сільське розселення. Система розселення України. Міграції населення. Розселення українців в світі.

1. Чисельність населення світу та його динаміка.
2. Особливості природного руху населення в країнах різних типів.
3. Статеві-віковий склад населення світу.
4. Форми розселення населення.
5. Міграційні процеси сучасного світу.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Гудзеляк І. Географія населення : навч. посібник / Ірина Гудзеляк. 2-ге вид., переробл., доп. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019.
2. Цапок С. О. Поліетнічна експозиція світу у фокусі сучасних демовідтворювальних та міграційних процесів : монографія Львів: Апріорі, 2017.
3. Філоненко І. М. Основи демографії. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 110 с.
4. Фонд ООН з народонаселення (UNFPA). URL: <http://www.unfpa.org>
5. Шаблій О. І. Суспільна географія: у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015.

Регіональна економічна і соціальна географія світу

Об'єкт, предмет і зміст регіональної економічної і соціальної географії. Теоретичні засади регіональної економічної і соціальної географії світу. Методи дослідження. Історія розвитку регіональної економічної і соціальної географії світу. Політична карта світу. Політико-територіальні утворення. Основні періоди та етапи формування політичної карти світу. Класифікація країн за різними ознаками. Типологія країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку. Міжнародні організації та союзи.

Економіко-географічна характеристика регіонів світу за типовою схемою: загальні відомості про регіон; економіко-географічне положення; природні умови і ресурси; населення; господарство; особливості економічного розвитку та загальна характеристика господарства; промисловість; сільське господарство; транспорт; зовнішньоекономічні зв'язки; рекреація і туризм; економіко-географічна характеристика провідних країн регіону. Західна Європа. Північна Європа. Південна Європа. Центральна-Східна Європа. Південно-Східна Європа. Російська Федерація. Центральна Азія. Південно-Західна Азія. Південна Азія. Південно-Східна Азія. Східна Азія. Північна Америка. Латинська Америка. Північна Африка. Західна Африка. Центральна Африка. Східна Африка. Південна Африка. Австралія та Океанія.

1. Типізація країн світу за рівнем соціально-економічного розвитку.
2. Загальна характеристика господарства країн Західної Європи. Європейські інтеграційні процеси.
3. Сучасний стан та проблеми соціально-економічного розвитку країн Центрально-Східної і Південно-Східної Європи.
4. Головні риси розвитку і розміщення господарства країн Північної Америки.
5. Загальна характеристика господарства країн Латинської Америки. Проблеми соціально-економічного розвитку.
6. Основні риси розвитку і розміщення господарства Австралії та Океанії.
7. Особливості соціально-економічного розвитку країн Східної Азії.
8. Загальна характеристика господарства країн Африки. Проблеми багатокладності економіки.
9. Роль країн Південно-Східної Азії у міжнародному територіальному поділі праці (МТПП).

10. Регіональні відмінності країн Азії.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 704 с.
2. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Академія, 2007. 688 с.
3. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу : посібник. Київ : Академія, 2003. 688 с.
4. Економічна і соціальна географія світу : навч. посіб. / за ред. С. Кузика. Львів : Світ, 2002. 672 с.
5. Мандрик І. П. Регіональна економічна і соціальна географія : конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 261 с.
6. Масляк П. О. Країнознавство : підручник. Київ : Знання, 2008. 292 с.
7. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник. Київ : Либідь, 2000. 416 с.

Економічна та соціальна географія України

Об'єкт, предмет, теоретичні основи і завдання курсу географії України. Україна на політичній карті світу та у системі світового господарства. Народонаселення України. Паливно-енергетичний комплекс України. Металургійний комплекс України. Машинобудівний комплекс України. Хімічно-лісовий комплекс України. Агропромисловий комплекс України. Донецький економічний район. Придніпровський економічний район. Північно-Східний економічний район. Столичний економічний район. Центральний економічний район. Подільський економічний район. Карпатський економічний район. Північно-Західний економічний район. Причорноморський економічний район.

1. Економіко-географічне та геополітичне положення України.
2. Кордони України, їх зміни протягом ХХ ст. й дотепер.
3. Адміністративно-територіальний устрій, етапи його формування.
4. Кількість населення України та її динаміка.
5. Особливості українського етногенезу. Українська діаспора у світі.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Барановський М.О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки: навч. посіб. / Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин: Лисенко М. М., 2018.
2. Дністрянський М.С. Етногеографія України: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008.
3. Дністрянський М.С. Політична географія України. Навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 348 с.
4. Немець Л. М., Вірченко П. А., Сільченко Ю. Ю. Економічна і соціальна географія України: навчальний посібник. Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
5. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / наук. ред. В. С. Кравців, І.З. Сторонянська. Львів, 2020. 531 с.

Основи економіки

Об'єкт та мета економічних досліджень. Зміст і мета шкільної економічної освіти. Людина і економіка. Сучасна економічна система України. Попит і пропозиція. Ринкова ціна. Форми винагороди у ринковій економіці. Ринкові перетворення в Україні. Структура економіки. Оцінка результатів національного виробництва: ВВП. Інфляція як макроекономічне явище. Ціни, доходи, споживання, нагромадження. Податки та державний бюджет. Грошова політика держави. Світова економіка.

1. Зв'язок економічної науки з іншими науками.
2. Ринковий попит.

3. Ринкова пропозиція.
4. Економічний зміст та функції грошей.
5. Види грошей
6. Основні чинники ринкової ціни.
7. Економічний кругообіг.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Курс лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 259 с.
2. Потапова А. Г. Основи економічних знань у новій українській школі. Навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 57 с.
3. . Потапова А. Г. Економічний потенціал регіонів України. Підручник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2022. 415 с.
4. Потапова А. Г. Бізнес-планування: навчальний посібник. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 113 с.

Методика навчання географії

Зміст і структура методики навчання географії компетентнісно-орієнтоване навчання. Методика організації науково-педагогічного дослідження. Історія розвитку методики навчання географії. Принципи навчання та їх використання при вивченні географії. Методи навчання та їх використання при вивченні географії. Характеристика засобів навчання та їх використання при вивченні географії. Форми організації навчально-виховного процесу. Характеристика типів уроків та методичні особливості їх проведення. Методичні особливості вивчення загальної географії (6-й клас) та географії материків і океанів (7-й клас). Методичні особливості вивчення географії: «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) та «Україна і світове господарство» (9-й клас). Методичні особливості вивчення географії: «Регіони та країни» (10-й клас) і «Географічний простір Землі» (11-й клас). Технології проблемного підходу та інтерактивного навчання при вивченні географії.

1. Компетентнісний підхід в освітньому процесі з географії.
2. Основні етапи науково-педагогічного дослідження та характеристика роботи на кожному з них.
3. Методика проведення науково-педагогічних експериментів.
4. Поняття про базові принципи навчання географії та їх характеристика
5. Розкрийте зміст та методичні особливості використання краєзнавчого принципу навчання.
6. Методи навчання географії, їх характеристика та класифікація за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів, за джерелами інформації.
7. Засоби навчання географії: їх ознаки, функції та характеристики.
8. Поняття та види педагогічних технологій. Особливості проєктної технології.
9. Сутнісні риси уроку як основної форми навчання географії
10. Методика організації та проведення навчальної екскурсії у природу.
11. Зміст та цілі шкільної географічної освіти. Основні документи, які визначають зміст та планування реалізації шкільної географічної освіти.
12. Основні форми позаурочної діяльності з географії.
13. Основні форми позакласної та позашкільної роботи з географії.
14. Методичні особливості проведення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з географії.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Бенедюк В. В. Загальна методика навчання географії: Навчальний посібник. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 165 с.

2. Касіяник І. П., Мисько В. З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2017. 214 с.

3. Компетентнісне навчання та викладання географії у системі неперервної педагогічної освіти: кол. Монографія / [авт. кол.: Л. П. Вішнікіна, А. А. Шуканова, О. А. Федій, С. П. Сарнавський, та інші.]; за наук. ред. д-ра пед. наук Л. П. Вішнікіної. Полтава, 2022. 265 с

4. Самойленко В. М., Топузов О. М., Вішнікіна Л. П., Діброва І. О. Дидактика географії : монографія (електронна версія). К.: Ніка-Центр, 2013. 570 с

5. Топузов О. М., Самойленко В. М., Вішнікіна Л. П. Загальна методика навчання географії: Підручник. Київ : ДНВП «Картографія», 2012. 512 с

Психологія

Предмет психології як науки. Структура, завдання та стан сучасної психології. Місце психології в системі наук. зв'язок психології з іншими науками. Методи психології та їх характеристика. Поняття особистості у психології. Поняття людина, індивід, особистість, індивідуальність. Структура особистості. Шляхи, умови і фактори особистісного зростання. Функції, види та засоби спілкування (мова і мовлення; вербальні та невербальні засоби спілкування). Спілкування як міжособистісна взаємодія та міжособистісне розуміння. Психологічна культура ділового спілкування. Предмет вікової психології. Поняття про вік: біологічний, соціальний, психологічний. Вікова періодизація психічного розвитку (психологія дитинства, підлітка, юності, дорослості).

Предмет педагогічної психології. Психологія навчання. Психологія виховання. Загальна характеристика педагогічної діяльності.

Предмет і завдання спеціальної психології. Загальна характеристика розладів психофізичного розвитку та їх причини.

Особливості навчання та виховання особистості при порушеннях мовлення, слуху, зору, інтелекту.

1. Предмет, завдання та методи психології.
2. Поняття особистості у психології. Структура особистості.
3. Поняття про спілкування. Особливості спілкування.
4. Предмет і завдання вікової та педагогічної психології.
5. Предмет і завдання спеціальної психології.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Бочелюк В. Й, Турубарова А. В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
2. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: навч. посіб. /під ред. Т. Д. Лященко, Н. А. Бастун, Т. В. Сак. Київ : ІЗМН, 2017. 128 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2018. 272 с.
4. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія. Київ: Академвидав, 2008. 468 с.
5. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія. Суми: Освіта, 2010. 352 с.

Методика навчання економіки, підприємництва і фінансової грамотності

Економічна освіта в системі економічної культури суспільства. Методика навчання економіки як науки. Теоретичні та організаційно-методичні особливості викладання економічних дисциплін в НУШ. Засоби навчання в економічній шкільній освіті. Методи

навчання економічних дисциплін. Інформаційно-репродуктивні методи вивчення економічних дисциплін. Теоретичні засади застосування активних методів навчання економіки. Методи і прийоми проблемного навчання. Економічні ігри та методика їх використання у навчальному процесі. Методика підготовки уроків та методичні особливості їх проведення. Методика вивчення базових тем з економіки. Методичні особливості вивчення шкільних курсів з економіки за вибором. Особливості формування в учнів компетентності підприємливості і фінансової грамотності на адаптаційному циклі базової середньої освіти. Особливості вивчення економіки як складової міжгалузевих інтегрованих курсів (Економіка і право. 9 клас). Особливості вивчення курсу «Підприємництво і фінансова грамотність» (8-9 клас) в НУШ. Методика організації позакласної роботи з економічних дисциплін. Професійне самовдосконалення учителя економічних дисциплін в умовах реалізації Концепції Нової української школи.

1. Навчальний план та його роль в організації освітнього процесу. Місце економічних дисциплін у навчальному плані.
2. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи учнів на уроках економіки, підприємництва та фінансової грамотності.
3. Сучасні методи та форми контролю й оцінки досягнень учнів на уроках економіки, підприємництва та фінансової грамотності.
4. Підручник з економіки в системі засобів навчання. Структура сучасного підручника.
5. Електронні освітні ресурси. Інтернет-ресурси. Розробка матеріалів та занять із використанням мережі Internet.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Кізима Т.О., Письменний В. В., Коваль С. Л., Карпишин Н. І. Методика викладання фінансової грамотності: навч. посіб. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 200 с.
2. Методичний poradник для вчителів економіки. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. 120 с.
3. Навчальна програма для 10-11 класів з економіки (профільний рівень). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednyaosvita/navchalniprogrami/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv11>.
4. Розробки з економіки. URL: <https://naurok.com.ua/biblioteka/ekonomika>
5. Сидоренко В.К., Гушулей Й.М., Торубара О.М., Ковбаса Ю.М. Методика викладання основ підприємництва: Конспекти лекцій з практикумом : підручник / за заг. ред. В.К. Сидоренка. Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2017. 216 с.
6. Фінансова грамотність: навч. посібник для вчителя / за ред. Т.С. Смовженко. Вид 2-ге, випр. і доп. Київ, 2013. 435 с.

Педагогіка

Предмет і завдання педагогіки. Основні педагогічні категорії. Поняття педагогічних технологій. Характеристика сучасних технологій навчання. Розвиток, виховання і формування особистості. Вплив факторів на формування особистості. Предмет і завдання теорії навчання. Поняття і сутність процесу навчання. Структурні компоненти процесу навчання. Основні функції навчання. Основні етапи оволодіння знаннями. Загальне поняття про закономірності та принципи навчання. Правила навчання, їх зв'язок із принципами навчання. Принципи навчання в народній дидактиці. Загальне поняття про зміст освіти як дидактичну категорію. Фактори, що впливають на зміст освіти. Документи, в яких відображається зміст освіти в школі: навчальні плани, навчальні програми, підручники. Визначення методу навчання. Основні функції методів навчання. Прийом як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія. Різні підходи до класифікації методів навчання. Технологія вибору методів навчання. Методи навчання в народній педагогіці.

Форми організації навчального процесу в освітньому закладі. Сутність класно-урочної системи навчання, її позитивні сторони, недоліки, шляхи удосконалення. Основні підходи до класифікації типів уроків. Шляхи підвищення ефективності уроку. Індивідуальні, групові та колективні форми пізнавальної діяльності учнів на заняттях. Факультативні заняття. Індивідуальні та групові заняття, методика їх організації та проведення. Організація навчально-пізнавальної роботи з учнями. Предметні гуртки. Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Суть і види контролю. Функції контролю. Основні вимоги до перевірки і оцінки навчальних досягнень учнів. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Рівні навчальних досягнень учнів. Норми оцінок. Організація і методика перевірки і обліку навчальних досягнень учнів.

Сутність процесу виховання, методики виховної роботи. Мета виховання в сучасній школі. Діагностичність постановки мети виховної роботи. Закономірності та принципи виховної роботи. Технології виховного процесу в сучасному закладі освіти (технологія морального, естетичного, правового, трудового, екологічного, економічного, фізичного, статевого, патріотичного виховання). Методи виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика груп методів виховання. Критерії відбору методів виховання. Форми організації виховного процесу. Класифікація форм виховного процесу. Характеристика форм виховної роботи. Особистість і колектив. Стадії розвитку учнівського колективу. Колективні творчі справи. Шляхи згуртування учнівського колективу.

1. Поняття педагогіки як науки про навчання, виховання й розвиток особистості. Її основні категорії.

2. Процес виховання, його сутність та структура.

3. Поняття про колектив. Стадії розвитку дитячого колективу.

4. Інтерактивні технології в освітньому процесі сучасної школи.

5. Урок як основна форма навчання в школі. Вимоги до сучасного уроку в ЗЗСО.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Бартків О. С. Основи педагогічної майстерності вихователя ЗДО : навч.- метод. рекоменд. Луцьк, 2020. 97 с.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: посібник. 2-ге вид., допов. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.

3. Досяк І. М. Нестандартні уроки з використанням інноваційних технологій. Харків : Основа, 2007. 160 с.

4. Зайченко І. В. Педагогіка. навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Освіта України, 2006. С. 410–415.

5. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. Київ : НТУ, 2017. 172 с.

6. Інноваційні педагогічні технології : посібник/ за ред.. О. І. Огієнко. Київ, 2015. 314 с.

Охорона життя і здоров'я учасників освітнього процесу

Поняття «освітнє середовище» та «учасники освітнього середовища» Фактори освітнього середовища. Принципи безпечності освітнього середовища. Загальні закономірності росту і розвитку організму. Поняття про онтогенез. Вікова періодизація. Характеристика основних етапів онтогенезу. Морфо-функціональні та вікові особливості опорно-рухового апарату (ОРА) людини. Вікові особливості рухових навичок і координації руху. Рухова активність та її вплив на організм у різні етапи онтогенезу. Профілактика захворювань ОРА. Вікові особливості розвитку нервової системи (НС). Гігієна НС. Онтогенез сенсорних систем. Профілактика захворювань певних сенсорних систем. Вища нервова діяльність (ВНД). Основні етапи розвитку ВНД. Неврози та їх профілактика. Соціалізація особистості. Фізіологічні особливості вегетативних функцій, їх вікові зміни.

Гігієна харчування. Вікові особливості ендокринної системи. Уявлення про стрес, його стадії. Проблеми статевого виховання дітей та підлітків. Здоров'я та його виміри. Принципи формування здорового способу життя. Валеологія і санологія. Шкідливі звички і девіантна поведінка. Людина і навколишнє середовище – проблема адаптації та дезадаптації. Особливості перебігу інфекційних захворювань. Роль санітарної культури населення у попередженні інфекційних захворювань. Гігієна освітнього процесу. Внутрішні та зовнішні чинники захворювань педагогів, професійні захворювання педагогів, профілактичні заходи та відновлювальні методики. Безпека населення у надзвичайних ситуаціях та в умовах сьогодення. Основи домедичної допомоги.

1. Поняття «освітнє середовище» та «учасники освітнього середовища» Фактори освітнього середовища. Принципи безпечності освітнього середовища.
2. Здоров'я та його виміри. Принципи формування здорового способу життя
3. Психічне здоров'я; фактори, які на нього впливають
4. Поняття про насильство, булінг (цькування) та кібербулінг (цькування в Інтернеті). Запобігання під час навчання проявам насильства та булінгу (цькування),
5. Інформаційна безпека під час надзвичайних ситуацій та війни.

Рекомендована література та Інтернет-ресурси

1. Алексеева Т. М. Вікова фізіологія та валеологія: курс лекцій. Кременчук : Методичний кабінет, 2019. 115 с.
2. Дмитроца О. Р., Коржик О. В., Білецька О. А. Вікова фізіологія з основами гігієни : навч. посібник для самостійної роботи студентів. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 1 електрон. опт. диск (CDROM). Об'єм даних 1,88 Мб
3. Домедична допомога в умовах бойових дій: Методичний посібник / В.О. Крилюк, Д.М. Сурков, С.О. Гурє'в, та ін. ТОВ «Ожива», 2022. 76 с.
4. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К. : 2018. 56 с.
5. Коцан І. Я., Швайко С. Є., Дмитроца О. Р. Вікова фізіологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 376 с.
6. Маслова О.В. Сучасні вимоги охорони праці у закладах освіти України: електронний навчальний курс. Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. 80 с.
7. Методичні рекомендації «Організація безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану» / укладачі О. М. Грушевенчук, Л. М. Богданович, О. Г. Мулько, С. М. Сарай. Луцьк. Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Волинської області, 2022, с. 49.